

УДК 81-25

Труцуненко Ірина Іванівна

старший викладач

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Труцуненко Ирина Ивановна

старший преподаватель

Национальный технический университет Украины

«Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского»

Trutsunenko Iryna

Senior lecturer

National Technical University of Ukraine

"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

Барладюга Анастасія Сергіївна

студентка

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Барладюга Анастасия Сергеевна

студентка

Национального технического университета Украины

«Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского»

Barladiuha Anastasiia

Student of the

National Technical University of Ukraine

"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

**ПОЛІКОМПОНЕНТНІ ІМЕННИКИ В УСНОМУ ПОБУТОВОМУ
МОВЛЕННІ**

**ПОЛИКОМПОНЕНТНЫЕ СУЩЕСТВИТЕЛЬНЫЕ В УСТНОЙ
БЫТОВОЙ РЕЧИ**

POLY COMPONENT NOUNS IN ORAL EVERYDAY SPEECH

***Анотація.** Статтю присвячено розкриттю особливостей полікомпонентних іменників в усному побутовому мовленні. Описана морфологічна класифікація та представлені результати кількісного аналізу.*

***Ключові слова:** полікомпонентні іменники, усне побутове мовлення, сучасна розмовна німецька мова.*

***Аннотация.** Статья посвящена раскрытию особенностей поликомпонентных существительных в устной бытовой речи. Описана морфологическая классификация и представлены результаты количественного анализа.*

***Ключевые слова:** поликомпонентные существительные, устная бытовая речь, современный разговорный немецкий язык.*

***Summary.** The article is dedicated to the description of the specific characteristics of the poly component nouns in oral everyday speech. The author gives the description of the morphological classification and presents the results of the quantitative analysis as well.*

***Key words:** poly component nouns, oral everyday speech, modern spoken German.*

Огляд наукової літератури з досліджуваного питання. Полікомпонентні іменники у розмовно-побутовому мовленні (М.Д. Степанова, Л.І. Антропова, Л.Ф. Рись, Т.Р. Кияк та ін.) – дає можливість

стверджувати, що в сучасному мовознавстві цій проблемі приділено недостатньо уваги.

Актуальність роботи визначається загальною спрямованістю сучасних лінгвістичних досліджень на виявлення особливостей полікомпонентних іменників в усному побутовому мовленні.

Метою дослідження є опис, систематизація та аналіз особливостей полікомпонентних іменників в усному побутовому мовленні.

Об'єктом дослідження є полікомпонентні іменники німецької мови.

Предметом дослідження є специфіка полікомпонентних іменників в усному побутовому мовленні.

Матеріалом дослідження слугують відеоролики U-Tube. Словоскладання в німецькій мові особливо продуктивне у творенні іменників. Іменниковий композит – цілісна лексико-граматична конструкція, яка утворилася для номінації складного розчленованого мисленнєвого конструкту (концепту) за допомогою складання кількох основ, простих чи похідних слів, які репрезентують різноманітні концептуальні ознаки вербалізованого концепту [5, с. 4].

Одним з важливих компонентів, що характеризують мовну ситуацію в будь-якій країні є, з одного боку, функціонування кодифікованої літературної мови, яка має загальноприйняті норми вимови, орфографії, граматики і лексики, з іншого – наявність некодифікованих, але узусно нормованих розмовно-побутових мов. Парадигма мовної ситуації в Німеччині ускладнюється тим, що на її території функціонує кілька відносно самостійних розмовно-побутових мов, які зберігають сильну прихильність до місцевості, культурну і мовну традиції і які розвивають свої фонетичні, граматичні та лексичні системи [1, с. 23].

Лексичне значення досліджуваної частини мови, тобто іменника в німецькому розмовному мовленні, залежить від контексту і від мовної ситуації, проте ця залежність є різною. Семантика полікомпонентного

іменника тісно пов'язане з тим, в якому комунікативному типі речень він використовується. Крім того, всі іменники мають декілька значень. Варто відзначити також той факт, що серед іменників існують синоніми, які дозволяють зробити мовлення більш різноманітним.

Правильне розуміння таких композитів залежить не тільки від їх значення, але і від лексичного складу речення, від інтонації, від контексту (ситуації), у рамках якого це речення виступає.

У дослідженні німецьких композитів у розмовно-побутовому мовленні основна увага зосереджена на аналізі їхніх структур, утворених шляхом поєднання двох або кількох основ з метою встановлення основних типів моделей полікомпонентних іменників.

У словотворі розрізняють детермінативні та копулятивні композити. Детермінативні композити – це такі складні слова, у яких перший компонент (означувальне слово) визначає чи пояснює другий компонент (основне слово) [6, с. 36]:

Und ihr seht: dieses Dach, das ist so ein Reetdach, heißt das, das ist alles mit Holz und Stroh gemacht. Так, у слові *ein Reetdach* (солом'яна стріха) компонент *Reet* (очерет) тематизує та чіткіше окреслює слово *Dach* (дах), виділяючи його серед інших дахів і визначаючи його особливість.

Детермінативні композити за своєю структурою – бінарні, утворені таким чином, що їх можна розділити на дві частини [6, с. 36]:

Ähm ... nö, kann ich so nicht sagen, weil ich kein Nationaldenker bin. – Ja? – Also, nö. Як бачимо, при цьому кожна із частин може також бути простою чи складною (*national + Denker*).

Копулятивні композити – це такі складні слова, які утворюються за допомогою складання компонентів у такий спосіб, що їхнє значення накладається одне на одного [2, с. 131]. Обидва компонента цього композита однаково беруть участь у формуванні значення словотворчої

конструкції і характеризуються абсолютною рівністю компонентів у частиномовному відношенні та на рівні семантичної конкретності:

Ja klar, Fußball, aber beim Fußball ist beim uns hier ja auch Rambazamba. Und deswegen

У дослідженні німецьких композитів важливим елементом виступає аналіз співвідношень закріплених уже типів моделей словоскладання, а також їхні стилістичні можливості. У процесі словоскладання два і більше окремих слова з'єднуються у нове, причому цими окремими елементами можуть виступати виключно основи слів (основоскладання) [3, с. 220]:

Ok ich erzähl mal einen: Wieviele Deutsche braucht man, um eine Glühbirne auszuwechseln?

Окремими елементами також можуть бути і деривати з відповідними афіксами:

— префікс her-:

Irgendwie stolz auf sein Herkunftsland und dass man hier leben kann?

— суфікси -ung, -keit, -heit, -schaft тощо, які несуть в собі абстрактні значення:

Ich würde gerne 'ne andere Staatsbürgerschaft haben.

Das war meine Horror-Erinnerung an ... an ... insgesamt, an die Urlaube auf Sylt .

Необхідно також зазначити, що між окремими одиницями композитів можуть бути присутні з'єднувальні елементи – фуґи, які не впливають на значення слова, оскільки не несуть у собі жодного семантичного значення. Такими фуґами виступають -(e)s-, -(e)n-:

Isi? – Mhm. – Ich hab' dir Kindheitserinnerungen mitgebracht.

Ja, jetzt haben. – Du Freak! – ich war schon immer ein bisschen nerdy, vor allem als Kind. Ich habe Stadtpläne ... gemalt und Durchschnittstemperaturen für das ganze Jahr in Tabellenform festgehabt. – Verrückt!

Для проведення кількісного аналізу ми проаналізували відеоролики загальною тривалістю 3 години відеороликів з U-Tube. Нами було зафіксовано 473 іменника. З них 51 іменник був двокомпонентним та – трьохкомпонентних. Ми не зафіксували жодного іменника, який складався з більшої кількості основ.

Для аналізу полікомпонентних іменників ми скористалися структурними моделями, запропонованими Т.Р. Кияком [4, с. 48], а саме: S – іменник; A – прикметник як складова складного слова Ss – іменник із суфіксом. У процесі дослідження структурних моделей зафіксовано 59 композитів, більшість із яких виключно іменникові утворення, 13 одиниць – сполучення іменника та прикметника. Вагому частину серед композитів складають двоосновні композити – 51 одиниця. Така значна кількість двокомпонентних іменників зумовлена тим, що вони відповідають високим вимогам до слова, а саме точності та стислості. У 59 полікомпонентних іменниках зафіксовані такі структурні моделі:

S + S:

Was waren eure Jugendsünden?

Also meinst du man kann noch Witze machen heute Deutsche können über Naziwitze lachen, ja oder nein?

Ich wusste damals schon, dass ich 'n diversen Musikgeschmack habe!

S + Ss:

Cari im Bayern-Trikot guckt Fernsehen ... zeigt Isi 'nen Stinkefinger.

Vielleicht hättest du Stadtplanerin werden sollen. – die ich mir ausgedacht habe.

Ss + S:

Ihr Lieblingsfilm? – Carina: Mission Impossible.

Ss + Ss:

Wir waren nämlich früher Bayern-Fans und dann sind unsere Eltern mit uns in München zum Trainingslager gefahren vom FC Bayern in unseren Ferien

Висока продуктивність двокомпонентних моделей, до складу яких входять виключно іменники, зумовлена здатністю останнього відображати в основному слові основне поняття, і в той самий час в означувальному – певні ознаки цього поняття. Друга найбільш часто вживана модель двокомпонентних термінів – це A + S – 13 одиниць:

Oh Gott! Du hast die Durchschnittstemperaturen von Sylt aufgeschrieben!

Und würden Sie sagen Nationalstolz spielt in Deutschland eine besondere Rolle?

Полікомпонентних іменників, що складаються із трьох компонентів, зафіксовано 8 одиниць:

S + S + S:

Oh ne ganze Menge Zusammenhalt, Rückzugsort, ja letztendlich auch Geborgenheit.

S + S + Ss:

Für mich bedeutet die Familie ähm ... neue Familienmitglieder, ähm

Проведений вище аналіз німецьких полікомпонентних іменників в усному побутовому мовленні свідчить про те, що словоскладання виступає продуктивним елементом в утворенні нових одиниць.

Література

1. Антропова Л. И. Немецкий обиходно-разговорный язык как социокультурный феномен / Л.И. Антропова // Вестник МГЛУ. – 2011. – Вып. 18 (624). – С. 23 – 28.
2. Ахманова О. С. Очерки по общей и русской лексикологии / О.С. Ахманова. – М.: Учпедгиз. – 1997. – 295 с.
3. Вереш М. Т. Структурні особливості німецьких християнсько-богословських термінів-комполітів / М.Т. Вереш // Мовні і концептуальні картини світу. – 2013. – Вип. 43(1). – С. 219 – 226.

4. Кияк Т. Р. Лингвистические аспекты терминоведения: учеб. пособие / Т.Р. Кияк. – К.: УМК ВО. – 1989. – 104 с.
5. Рись Л. Ф. Когнітивно-комунікативні особливості іменних композитів у німецькомовному медіа-дискурсі): автореф. Дис. канд. філол. наук: 10.02.04 / Л.Ф.Рись; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л. : [б. в.], – 2010. – 20 с.
6. Lohde M. Wortbildung des modernen Deutschen / M. Lohde – Tübingen: Narr. – 2006. – S. 348.